

Pokud všichni lijí peníze, musíme také

Euro, 23.3.2009, str. 40

Ať v USA zachraňují zombie, nesmí to však zničit ani jednu automobilku v Evropě, míní šéf ÚOHS

MARTIN PECINA

V době, kdy státy různě velkými dávkami dopují banky a automobilky, je nejdůležitější zachovat férovou soutěž. Nemusíme být nutně liberální. K tomuto přístupu se během globální ekonomické krize kloní předseda Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže Martin Pecina.

* EURO: Mají být antimonopolní úřady v těžkých časech shovívavější k různým zásahům do trhu a veřejným podporám?

PECINA: Nikdo není nadšený z dění v USA. Jak tam lijí peníze do automobilového průmyslu a bank. Bavíme-li se o tom na úrovni Evropské komise či Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD), mají kolegové dva názory. Někteří se snaží být ultraliberálové a říkají: Žádná veřejná podpora, žádný výjimečný přístup k fúzím, prostě držet se i za bouře. Další – a mezi ně patřím – chtějí zajistit férovou soutěž. Pokud Slovensko, Německo a Rakousko zaručí vklady do sta procent, musíme udělat totéž, mělo-li by neposkytnutí garancí postihnout naše banky. Ministr financí Miroslav Kalousek řekl, že situaci sledovali a poškození nenastalo. Jsem velmi rád, že to tak vyřešili. Tedy držet pozici, která je z hlediska soutěže věcně správná, ale jen pokud to našim bankám neublíží.

* EURO: A takzvané šrotovné?

PECINA: To je totéž. Elegantní na tom je, že se vezeme na šrotovném v Německu, které má asi mnohem větší vliv na české výrobce automobilů, než by měla tato pomoc v Česku. Nejsem dogmatik, abych říkal, že musíme šrotovné také zavést. Tím, že k němu Česká republika nepřistoupila, bude mít peníze na snížení DPH, což pomůže tuzemským subjektům. Můj přístup ke krizi tedy je, že pokud se zachraňují zombie, například americké automobilky, které zjevně nemají nárok na přežití v dnešní formě a měly by se restrukturalizovat či fúzovat, nesmí to zlikvidovat být jedinou automobilku v Evropě. Nebylo by spravedlivé, kdyby mizerné fabriky někdo podržel a efektivní by zkrachovaly. Česká republika je malá otevřená ekonomika a musíme se dívat, co se děje okolo. Pokud všichni dávají někam peníze, musíme také. Nebo budou důsledky ještě horší.

* EURO: Mluvíte o tom s vládou?

PECINA: S vládou tyto věci vůbec neprobírám. V některých zemích, třeba na Slovensku a v Maďarsku, kde fungují samostatně úřady pro hospodářskou soutěž a pro veřejné zakázky, však antimonopolní úřad hovoří do ekonomické problematiky. Šéfka slovenského úřadu Danica Paroulková je na každém jednání vlády – podobně jako u nás předseda Českého statistického úřadu Jan Fischer. Možná by slovenská zvyklost byla ku prospěchu věci i u nás. Můžeme se vyjadřovat jen písemně v meziresortním připomínkovém řízení.

* EURO: Možná abyste nemusel dojíždět z Brna?

PECINA: Jezdil bych rád. Za to však nemůže současná vláda. Nechtěl to můj předchůdce (Josef Bednář – pozn. red.), který razil nezávislost. Rád bych však kabinetu říkal své názory k různým věcem.

* EURO: Celá Evropská unie by měla společně čelit globální krizi. V čem by tomu mohla pomoci ČR během předsednictví právě u hospodářské soutěže?

PECINA: Předsedové všech antimonopolních úřadů jsou v jiné pozici než ministři. My za ČR nejednáme. Bavíme se však, jak sjednocovat postoje, zda mírněji postupovat u fúzích, jak se dívat na kartely. Shodli jsme se, že bychom z pravidel neměli příliš slevovat. Pouze s výjimkou – a k té bych se hlásil – rychleji posuzovat záchranné fúze.

* EURO: Týká se to i Česka?

PECINA: U nás jsem je zatím nezaznamenal. Koneckonců my fúze povolujeme do 30 dnů – to už stěží urychlíme. Principiálně bychom měli k záchranným fúzím přistupovat tím způsobem, že pokud je nepovolíme, může firma zkrachovat. Můj předchůdce zakázal spojení cukrovarů (německé společnosti Südzucker a francouzské Saint Louise Sucre v roce 2003 – pozn. red.), a jeden pak skončil. Přitom zákaz byl absurdní.

* EURO: Většinu fúzích však povolujete.

PECINA: Ze zhruba 1700 spojení, která úřad dosud schvaloval, zamítl jen asi tři. Poslední byla těsně předtím, než tehdejší předseda Bednář odešel z funkce. Cukrovary byly přesně případ, jak bychom se měli dívat na krizi. Jinak posuzovat dvě firmy, které balancují na hranici propasti a fúzí se zachrání, a jinak sloučení dvou gigantů, aby porazily drobnou konkurenci. Nelze však akceptovat vybízení ke kartelu, které se někde objevuje ze strany vlád či regionů. Třeba dohodnout se na rozdělení trhu s cílem přežít a udržet zaměstnanost. O takových snahách regionů hovořil francouzský kolega. U nás to nezaznívá.

* EURO: Je vůbec nutná společná dohoda v EU, dle níž budou úřady mírnější při posuzování fúzích?

PECINA: Příliš se to koordinovat nedá. Než by EU přijala nová pravidla, bude dávno po krizi. Jde o to, říct si to mezi sebou. Mezi zeměmi jsou rozdíly. My jsme značně liberální, někde jsou přísnější, třeba ve Francii.

* EURO: V jednom roce schvalujete 50 až 60 spojení firem. Myslíte si, že při recesi tento počet výrazněji vzroste?

PECINA: Zatím nastal okamžitý pokles nahlášených fúzích. Je to běžný průběh v začínající krizi. Zpočátku všichni vyčkávají, že ceny budou ještě klesat. Pak začnou najednou nakupovat a počet fúzích stoupne vysoko nad normál. Zatím máme od počátku roku nahlášené pouze tři případy.

* EURO: Z roční porce fúzích bývají zhruba tři problematické. Které jsou poslední?

PECINA: Jde o případy, na které si necháváme prodlouženou lhůtu pět měsíců. Jsou to obě fúze Agrofertu – s První žateckou a Agropolem, spojení UPC s kabelovou televizí Karneval a společnosti Rewe (sít' Billa a Penny market) s Plusem.

* EURO: Tyto fúze schvalujete s dodatečnými podmínkami.

Co když však třeba Agrofert v této době nenajde kupce na části podniku z holdingu První žatecká, které má odprodat? Budete trpělivější?

PECINA: Trpělivější nebudeme. Můžeme však přehodnotit podmínky, pokud se něco změní. Kupříkladu u spojení Billy s Plusem jsme se dohodli, že odstoupíme od požadavku prodat obchod v daném městě, pokud tam během krátké doby vyroste konkurence. To však není případ Agrofertu. Nestane se, že by tady německý konkurent postavil za rok deset poboček. Dodatečné podmínky pro souhlas s fúzí však nemůžeme vymáhat stejně jako soudy. Porušení našeho rozhodnutí není trestným činem. Můžeme jen dávat pokuty. A ty mohou být skutečně citelné. I s tímto vědomím občas naše rozhodnutí někdo poruší.

* EURO: Pětiměsíční lhůta pro přezkum spojení Agrofertu s Agropolem se chýlí ke konci. I z vašich dřívějších vyjádření lze očekávat, že je povolíte.

PECINA: Od začátku jsem říkal, že principiálně se takové fúze nezakazují. Nebrání se jim v případě, že se fúzující subjekt chová rozumně a plní to, co po něm chceme. My si přitom nic nevymýšlíme. Řídíme se však metodikou Evropské komise, která uvádí, jaký podíl na jednotlivých trzích musí firma mít, abychom se případem mohli zabývat. Jaký podíl nám nevádí a podobně. Není to nic, co bychom si vycucali z prstu, nebo někde domlouvali s Andrejem Babišem. Jsou to objektivní kritéria. Agrofert-Agropol není fúze, kterou bychom chtěli zakázat. Pokud se s Babišem dohodneme, že bude respektovat daná pravidla. Důvodem je, že nejde o vlastnictví infrastruktury. Nikdo v tomto případě nevlastní koleje, potrubí, tedy nic, co by se nedalo lehce postavit. Podmínky pro odsouhlasení této fúze nejsou ještě úplně dopilované, ale ve čtvrtém březnovém týdnu výsledek zveřejníme. Teoreticky je možné, že Andrej Babiš na dodatečné podmínky nepřistoupí. Pak bychom spojení nepovolili. To je však málo pravděpodobné.

* EURO: Asi 500 účastníků agrárního trhu jste se dotazovali, zda sloučení dvou rozhodujících hráčů nebude mít dopad na hospodářskou soutěž. Co vám odpovídali?

PECINA: Až na pár výjimek byly odezvy podnikatelské veřejnosti na posuzované spojení vesměs kladné. Samozřejmě že zaznívaly obavy, že ubude konkurence. Nejčastější odpovědi byly v duchu: Ano, jsme na Agrofertu závislí a teď budeme ještě víc, ale v podstatě nám to nevádí, protože se k nám chová slušně. Podobné je i stanovisko Agrární komory. Někteří zemědělci mají mnohem větší obavy z toho, jak by se choval německý konkurent, firma BayWa, pokud by koupil Agropol. S dotazováním u veřejnosti to pro mne byla zvláštní zkušenost. Příště už vždycky každého upozorníme, že jeho vyjádření – máme-li je použít k rozhodování – bude součástí spisu, do kterého má účastník řízení právo nahlížet. Pokud si to někdo nebude přát, nemůžeme jeho názor brát v potaz. Každý bude mít na výběr.

* EURO: Propouštějí podniky i některé státní úřady, třeba statistika. Hrozí to i u vás?

PECINA: Udělali jsme teď malou reorganizaci. Dali jsme tři výpovědi a dvě ještě dáme. Vzhledem k tomu, jak malý jsme úřad – 126 tabulkových míst, je pět lidí poměrně hodně. Nešlo nám o to, snižovat počet pracovníků, ale některé jsme nevyužili třeba z důvodu

jiného vzdělání. Masové propouštění však nehrozí. Dostávám samozřejmě otázky, zda bych neměl šetřit. Domnívám se však, že tady nejsem od toho, abych šetřil státní peníze, ale proto, abych za to, co od státu dostanu, mu odvedl službu. Na činnost, kterou musíme nutně ze zákona zajistit, by stačilo okolo 50 lidí. To by však znamenalo vypustit dohled nad veřejnou podporou, utlumit sledování hospodářské soutěže jen na povolování fúzí. Podněty se zabývat, zbude-li čas, zapomenout na mezinárodní aktivity.

* EURO: Kolik peněz dostáváte od státu na rok?

PECINA: Dříve to bylo více kvůli rekonstrukci budovy. Teď je to zhruba 120 milionů korun na provozní výdaje a něco málo na nutné investice. Kdybych dostal méně, musím přehodnotit rozsah činnosti. Přitom minimálně v oblasti veřejných zakázek bych našel smysluplnou práci určitě pro dvojnásobek lidí. Pošlu je na obce, najdou mnohem větší počet pochybení a vybereme víc peněz na pokutách. Záleží na tom, jak chce mít stát nastavenou kontrolu. Jsou země, které mají mnohem větší úřad, než je náš. Třeba poloviční Slovensko má jen na antimonopolním úřadu, který se nezabývá veřejnou podporou a veřejnými zakázkami, na 80 lidí. Naopak Rakousko jen asi dvacet.

PROTIKRIZOVÁ PODPORA Možnost poskytnout přímou podporu až 500 tisíc eur podnikům, které se nemohou dostat k finančním zdrojům, má členskými zeměmi Evropské unie dovolit protikrizový program veřejné podpory. Jeho notifikaci nyní zprostředkovává Úřad pro ochranu hospodářské soutěže. Kritériem pro schválení programu bude prokázat přínos pro podniky a oblasti zasažené hospodářskou krizí. Úřad nyní zjišťuje, zda poskytovatelé veřejných podpor budou mít zájem vyplácet finanční injekce až do maximální částky a jaký objem peněz na ně hodlají uvolnit. Mimořádný program se bude moci využít na národní, regionální i místní úrovni. Nebylo by spravedlivé, kdyby mizerné fabriky někdo podržel a efektivní by zkrachovaly

O autorovi | TÁŇA KRÁLOVÁ (tana.kralova@euro.cz)